

Heugt 't oe nog?

Johan Kwast

A-j van 'n boer komt en ruimte weand bint, wi-j met 't trouwen "op 'n böarger", 't leefste boetenof wonnen; lössigheid um de kökken hebben. Zo ha-w bije oons an "'n Bieffel", ne grote lap grond bije 't hoes en dee mos al broekt wörden. Etten oet eagen hof geet der nog aait met trieken, is nich waar?

't Hoes, ne kenmearkenden bouw zo um 1930, is indertied zat duur oom Hennik, de vaa zien breur, den annemmer in Hengel was. In ne stenen schuur, den zo'n zes trad van 't hoes of stun, was ruimte vuur bedriewigheid. Joa, wal zes trad, want oom Jan van "de Hös", 't oaldershoes op 't Welveeld, mos der royaal met peerd en waage tusken duur können. Um koomes te brengen en 't laand um te plogen. Ne kleane 1600 m² met de schup umleggen, dat was joa gin doon, dat was 't nich.

Noe goa-k wier dee schuur in en wat zee ik doar? Meteen um 'n duurenhook 'n schrobbessem en 'n zachenbessem. Dan de waterpoomp met 'n sleagel; nen wateremmer, de dweil en leerlap hangt oawer 'n raand.

An de vuurmuur: 'n mattenklopper, 'n ragebol, 'n beunbessem, ne luiwagen en ne watersleef. Tusken twee reamkes hangt twee zeaisen, en vuur dee reamkes zee-k: zakjes "blauw", 'n stuk klokzeep, 'n blik greune zeep, 'n haandbösselke, 'n beunbössel en 't pikstrik. De kloomp stoat bije de poomp vuur 't griepen. Op de plaank stoat de vaa ziene "vetkiesjes" en de beenkappen, 'n buske leervet, 'n deuske "duurenvet", de petroliekan, laampenöllie en lienöllie. Wieders 'n paar vooremmer, 'n teilke; 'n meanke met fietsengerei en poetslappen, nōast 'n olliekänke. An dee plaank hangt: nen buul met wasknippen, nen geeter, trechters, 'n rotan keendermandje en "'t zitje".

An de aandere ziedmuur haank de fietspomp, boawen 't hoolten fietsenrek met oonze fietsen, (den van mij hef nog klösse an de trappers), strotöwe en ne bos "boondtöwkes". Regelmatig höngen dee fietsen an 'n zoolder, en smerig of nich, der mos poetst en invet wörden. Bije 't ofvoergat steet de "Miele" haandwaskemesien en 'n wringer. Doarnōast, 'n kokkettel (um de waske in op te kokken), 't waskekuum met 'n doompelstok en de hoolten wasketang. Vuur 't smerige good he-w nen "zwartkoarf". Twee melzäkke met vearkenmel stoat in 'n hook, en 't moezenvälke lig in de buurt, op shearp.

An de vuurkant, in 'n hook oonder 'n schossteen, steet nen groten geetiezeren fenuuspot, den deent um der köksel in te kokken vuur de vearken; 'n staamer lig der in.

'n Hoolten lädderke haank an 'n zoolder en op den zoolder ligt de takkebuske, um der 'n fenuuspot met te stokkeren. Bije de weenterdag bint dee riese boesket en, duur 't duurke in 'n vuurgeawel, noar boawen wearkt. Rechts van 't zoolderloek, nen

stapel harden- en lossen anmaaktörf vuur 't fenuus in de kökken, en ne petiej "verbetterde oald Hollaandse" dakpannen op reserve.

't Vearkenschot, woar 'n klean joar laank een of twee vearken in huust, is achter in de schuur. Dee deers kriegt good wat te vretten, want zo tegen half november möt "hosman" der an geleuwen. 's Moargens al biejtied keump dan oom Oarnd Jaan van Bruggeman, den ok hoesslachter is. Dan is der völ te doon, dat kö-j oe begriepen. Heet water maken, 't vearken in bedwang hoolen, blood opvangen, de heurstrubben der ofschrappen met 't heurntje, joa wat al nich. Mear 'n paar uur later haank 't deer toch, lössneden, schoonmaakt en al, oonder 'n laken, an de lädder, um oet te lekken en of te stearven. Oppassen dat katten der gin loch van kriegt!

In 'n loop van 'n dag komt de noodnoabers efkes vetpriezen en 's oawens geet 't weark eers rech an. Ofsnien, vleis en spek an porsjes maken, scheenken maken, vetplukken, schroamen broan, leawerwos en buulkesbrood maken.

De buulkes van oale lakens, ketoen en linnengood, hef mien moo dee neaister is, tusken 't sniederer duur, nog gauw oonder 'n "Dürkopf", 'n "Huskvarna" of 'n "Singer" hen hoolen. As de spekiags en scheenken an spielen oonder 'n balken hangt, de leawerwöste en et buulkesbrood in 'n fenuuspot te kokken hangt, 't pekkelwleis in 'n keelder in 't kuum is pakt, dan is 't wal zo laat. Nog gauw der een oawer dreerken (bije oons gin börelke), 't muuske en de man 'n stukske vleis broan, en dan rap noar 't nus. Moargen is 't wier vroeg dag. Dan geet et verdan met: dearm schoonkrabben en oetspeulen, balkenbriej en heufdkees maken. De broodbuulkes verwearken, metdreaien en wöste stoppen.

Achter dee stenen schuur is nen aalenkeelder en nen pattenschepper, den wocht op weark. Dan keump de hoolten schuur, woar alns in steet wat met 't laandweark van doon hef. 'k Zie wier de degelijke hoolten schoefkoar met lösse ziedschotten (den oom Johan van den Barg, 'n wagenmaker oet 'n Twickelsenbos, hef maakt); ne lange hoolten lädder, nen zak hoonderzoad en ochtendvoor, 't gruppleugke, nen dreetaand, en alle soorten schuppen, grepen, schoffels en haarken; ne biele, nen iep en 'n haanbiele in 't kotpöälke, de learzen, de mestkloomp, en ne eierkiste.

An de muur: sneuischeren, de heggenscheer, ne span- en trekzaag, zeeven, de flitsspöate, mollen-

stappen, bonenstökke en netten; teilen, nen zeelke zeaibak, plukhakens, de potlien, 't zichke, 't iezeren träpke, ne rol peuntread en bossen karkasroad, nen appel- en perenplukker, 'n eunster, 'n paar steigertöwe en nen bos raffia, joa wat al nich.

Op 'n schap: ne "Sertabakdeuze" vol oale spiekers, schroewen, moeren en 'n luk timmergereedschap; ne busse eanvet, wagensmeer, ne vlegen-vanger en 'n wespenglas.

Vuur de grond: 'n blik creoline (vuur 't ontsmetten van 't hoonderhok), nen emmer witkalk, ne busse carboleum met nen "bokkenpoot", 'n eierkôarfke, hengsel kôarfkes, tuffelmaanden van twieg, ne rughogedrukspöate, 't haarspit met haarhamer, ne beschuul met gewichten, ne rol hoondergaas, nen stapel kleufkluppelen, wat jutezäkke, 'n dekzeil, nen tuffelstoter en ne riesebessem.

Oonder 't raam haank nen vearkenpiezik (um al 't ierweark met in te vetten) en a-j geluk hebt, ne vearkenbloas (woar ie as-e opbloazen en dreugd is, tegen an könt pleren), ne plof en nen kattenpult. Um 'n duurenhook, ne deuze met plodden vuur oonze moeskatte "mies". Wis was der nog wal meer, mear nemt et mij nich kwoalijk, 't is ok ne dikke 70 joar "teruggriepen in de tied".

Achter dee schuur krie-j 't greune hoonderhok, en 'n stuk of vieftien witte Leghorns, rooie leslaanders of Barnevelders schrobt der drok van zich of in nen groten hoonderloop. Nen hanen treedt der nich, want den smit gin eier op en vret alleen mear. Nee, de hoonder möt zich der mear um redden. En as 't leggen der of is, of der löp der een met 'n watergat, dan komt ze op 't howpöalke en goat 'n pot in.

In den hoonderloop stoat ok nen hazelnöttenboom, 'n seringenbeumpke en ne liesterbes. Kepöt scheurgerei, oale bloompötte, kepotte pannen en pötte en aander "grof vuil" bint doar deep de grond in greawen.

Op 'n moal wörden der drab van gekokte oalbeazen in 't hok smetten. Nooit he-w later wier zo'n machtig keakelconcert heard; wat hoonder laggen der bij op de rugge met de peut in de heugte, en alverdan 't mear angoan. Gevolg: drie daage gin eier.

'k Wil mij efkes rösten en zet mij daal op de baank den achter 't hoes steet. Mear miene gedachen zealt verdan, oawer hoo et der in vroager joaren an too gung.

Zoo, das wier kaantwêêrk

In de grond, ne put met reagenwater en wat wieder de huuskesput. Nen stenen kollenbak, 'n kloppoal, de dreuglienen, 'n sliepsteen, 'n mothoop en nen hoolten pisbak. Roond um 't hoes ha-w: muurblomen, gooldsblomen en afrikaantjes (good tegen de miegeampen). Oonder 't kökkenraam en vuur 't hoes stunnen: dahlia's en hortensia's; strobblomen, veelukes, floksen en aander eenjoarig blomenspul. Bij de ziedduur stun nen tammen hulsboom met rooie krallen, den met koffieprut en theeblaa um 't gat, reukeloos oawereal oawerhen keek.

An de achterkaant van 't perceel, 'n greuntetuin (de vaa zien plezeer) met: berkes sloa, spinazie, andievie, selderie en prei; zomer- en weenterwottelen, robeten, siepelen en sjalotten, bieslook en smallook, radieskes, 'n paar stökke tomaten en wat riegen aardbeien. 'n Groot stuk laand was inruumd vuur: pöllen, dopearten, sniebbonen, kroep- en stokbonen, broene bonen en mangs ok wal 'n betje grote bonen en wat jöddenbonen. Weckflesken vol stunnen der op de rekken in 'n keelder. Völ knolrapen en botterknollen, rooien kool, bloemkool, spruutkool en wittenkool,

(boeskool, vuur zoerkool en um der stampot kaps van te maken); en, noa de bonen- en tuffeltied, oaweral moosplaanten (vuur eagengebreek, de hooltdoewen en weelde knientjes). Tegen 't sleutje an stunnen: 'n rek met frambozen, 'n rabarber, de beazenbuske (rooien oalbeazen en kriesselbeazen). En . . . regelmoatig roet optrekken en schoffelen, dat sprak vanzölf. Joa, allens lag der wal kaant bie.

Woar de vaa greuts op gung, dat was zienen appelhof. De niejste soorten vruchbeume ha-w. Dubbele eierproemen, Reine Victoria, en Reine Claude. De haand- en stoofperen: Claps Favourite en Grieser Wildeman (Beume dee onmeunig dreugen). Appellassen as: Sterappel (alleen vuur de mooigheit al), Groningerkroon, Gooldrenet, Notarisappel en Transparant de Croneselle.

Alle vruchbeume warren, tot op zo'n 80 cm heugte, wtkalkt en kregen, um ongedeerte tegen te goan, tiedig nen liembaand um. Ok good sneuien elk joar, dat gung der met strieken. 'n Boom mos voarm hoolen en 't mos "lech" in de beum wean.

En dan de grootste lappe grond, "t bouwlaand", met mangelwottelen en zommer- en weenterrow. In 'n oorlog stunnen der ok tabaksplaanten (Amersfoortsen) en zonneblomen. Mear de meeste ruimte doar nammen de tuffelen in; Eigenheimers, Rooie ster, Roodkientjes, Voortuffelen en ne striep "vroogen" (met de kientjes noar boawen potten). Mangs ha-j vól las van Coloradokevers en dan mos de spöat der an tepas kommen. Tuffelen oetmaken was 'n zwoar weark en 't gadderen (kroepen met de knee op't slat) 'n laankwielig gedoo. Smieten met greune smietuffelen an ne stok, loof verbranden of poffen, dat passen miej better.

Mear . . . vuur a-j stekken könt, zö-j toch eers mötten potten. Geate maken met 'n stoter en dan in elk gat nen tuffel; doarna de riegen ansloffen en later, as de köpkjes oet de grond stakken, angruppen.

Hoo 't miej met dat pottuffelen potten 'n moal is vergoan, dat wil ik oeleu nog effen vertellen. Zo a-j al wal begreppen hebt, ha-k met laandweark nich vól op; 'k gung leawer nen ean hen hardlopen. Mear mangs mos ik der wal an geleuwen. Eers gung 't

nog wal zovöl, mear met 'n half uur ha-k 't niej der wal of, dat ha-k. 't Leup nich zo vlot meer en ik preberen van nen ofstaand de tuffelkes in de geate te mikken. Dat lukken nich al te bes en dan mos ik der toch wier achter an. Ik was 't zo zat as wat en 'k heur 't miej nog zo tegen de vaa zeggen: "le maakt oe wat te doon; noe mö-j der één inpotten, mear later mö-j der wal tien of nog meer wier oethalen".

Johan Kwast met zien Vaa

De vaa wörden niet gauw hellig, mear too he-k ne beste loage te heuren kregen, en . . . met: "le könt bes wochen da-j methelpt en doarmet oet", gung 't verdan .

Noe deank ik: "De vaa har groot geliek". le könt nich aait met de plezeerbokske an lopen; der möt ok nog adamd, öasd en kleaid wörden, en doar is der nog nooit een slechter van wörden.